

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-162>

УДК 004.422:[339.5:378-057.21

РОЛЬ АЕО У РОЗШИРЕННІ ПРЕФЕРЕНЦІЙНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ АСИМЕТРИЧНИМИ ЕКОНОМІКАМИ

AUTHORIZED ECONOMIC OPERATORS' ROLE IN EXPANDING PREFERENTIAL TRADE BETWEEN ASYMMETRICAL ECONOMIES

Дугінець Ганна Володимирівнадоктор економічних наук, професор,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3708-3666>**Золотарьова Оксана Григорівна**кандидат технічних наук, доцент,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2534-3125>**Караваєв Тарас Анатолійович**доктор технічних наук, професор,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4429-2474>**Duginets Ganna, Zolotarova Oksana, Karavayev Taras**
State University of Trade and Economics

Дослідження зосереджено на з'ясуванні, за яких умов інститут авторизованих економічних операторів (АЕО) перетворює номінальні тарифні преференції на реалізовані вигоди для бізнесу в асиметричних економіках. Проаналізовано актуальні публікації міжнародних організацій і регуляторів: зафіксовано швидку, але нерівномірну дифузію АЕО-програм у світі та істотну неоднорідність їх застосування; наведено критичні зауваги щодо практичної наданості переваг і повноти моніторингу ефективності. Узагальнено емпіричні спостереження щодо реалізації АЕО в регіонах з асиметріями економічної спроможності (ЄС, США/СТРАТ, Китай, ASEAN, Африка, Латинська Америка), де поєднання ширини охоплення бізнесу, фактичної наданості пільг і щільності мережі МРА визначає ступінь конверсії преференцій із номінальних у використані.

Ключові слова: авторизований економічний оператор, преференційна торгівля, асиметричні економіки, митна довіра, міжнародна торгівля, взаємне визнання, інституційна асиметрія.

The article focuses on determining the conditions under which the Authorized Economic Operator (AEO) institution transforms nominal tariff preferences into realized benefits for businesses in asymmetric economies. The theoretical and regulatory basis is the SAFE Framework of Standards (2005), which institutionalized the "trusted trader" approach and established AEO as a mechanism for combining security requirements with procedural facilitation. On this basis, relevant publications by international organizations and regulators are summarized: the rapid but uneven diffusion of AEO programs around the world and the significant heterogeneity of their application are noted; critical comments are made regarding the practical benefits and completeness of effectiveness monitoring. The paper emphasizes that the alignment of AEO status with preferential regimes occurs through three key channels: customs risk management (less frequent inspections and priority clearance), proof of origin (simplification, self-certification, cumulation, reduction of the probability of refusals), and digitization of procedures ("single window," electronic document management), while the multiplicative effect is provided by mutual recognition agreements (MRAs), which symmetrize trust and simplification on both sides of the border. Empirical observations on the implementation of AEO in regions with asymmetries in economic capacity (EU, US/CTPAT, China, ASEAN, Africa, Latin America), where the combination of business coverage, actual benefits, and MRA network density determines the degree of conversion of preferences from nominal to actual. An unresolved problem has been identified – the lack of agreed performance indicators that would directly reflect the growth in the level of preference utilization, reduction in processing time/

cost, and stability of supplies in the AEO segment. The practical conclusion is that maximum return is achieved in the combination of "AEO + MRA + simplified rules of origin + digital services," while in the absence of any link, the effect becomes fragmented.

Keywords: authorized economic operator, preferential trade, asymmetric economies, customs trust, international trade, mutual recognition, institutional asymmetry.

Постановка проблеми. У сучасному міжнародному торговельному середовищі зростає кількість преференційних торговельних режимів (наприклад, системи загальних преференцій – GSP, угоди про вільну торгівлю). Ці режими мають на меті підтримку експорту країн, що розвиваються, їхню інтеграцію у глобальні ринки та зменшення нерівностей у можливостях торгівлі. Проте у випадку асиметричних економік – тобто коли одна з країн значно поступається партнеру за рівнем розвитку, інституційною спроможністю, якістю інфраструктури чи доступом до фінансів – ефективність таких преференцій у багатьох випадках залишається обмеженою.

Слід зазначити, багато країн-бенефіціарів преференцій не використовують повністю передбачені тарифні пільги через складність процедур, високу собівартість відповідності правилам походження та адміністративні бар'єри. Наприклад, оцінюється, що через невикористання торгових преференцій країни втратили мільярди доларів у потенційних преференційних експортних надходженнях [1]. Також слід зазначити, що незважаючи на зростання кількості АЕО-програм у світі, існує значна асиметрія та неоднорідність їхнього застосування. Так за даними WCO Online AEO Compendium, станом на серпень 2025 року у різних країнах світу функціонують 90 АЕО-програм [2]. Водночас у багатьох країнах лише невелика кількість операторів отримали статус АЕО: в одних програмах менше 10 сертифікованих операторів – це близько 24 % програм; 18 % програм мають від 11 до 100 АЕО; 19 % – більше 100 операторів [3]. Згідно зі Спеціальним звітом Європейського рахункового палату, лише 35 % опитаних АЕО заявили, що отримали перевагу пріоритетного обслуговування (priority treatment) у разі вибіркового контролю. Крім того, Рахункова палата зауважує, що індикатори ефективності для АЕО в ЄС не охоплюють усіх аспектів, а дані подання щодо діяльності АЕО наведено добровільно й неповно [4]. Отже, головна проблема полягає в тому, що хоча преференційні торговельні режими та інститути, як-от статус АЕО, мають потенціал вирівнювати торговельні умови між асиметричними

економіками, їхня реальна ефективність обмежена через: низький рівень використання преференцій (адміністративні бар'єри, важкість дотримання правил); нерівномірний розвиток та охоплення АЕО-програм (в багатьох країнах мало сертифікованих операторів); недостатню гарантію, що АЕО дійсно отримують всі передбачені пільги (як показує досвід ЄС); слабкість моніторингу, слабе планування індикаторів ефективності. Таким чином питання як оптимально конструювати інститути АЕО та механізми взаємного визнання, щоб вони працювали з урахуванням відмінностей між країнами, а не лише як «копія» стандартів розвинених економік актуалізує обраний напрям для дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання розвитку інституту авторизованих економічних операторів (АЕО) та їхньої ролі у преференційній торгівлі активно досліджується як у міжнародних організаціях, так і в академічному середовищі. Діюча теоретико-методологічна рамка інституту АЕО спирається на SAFE Framework of Standards (ред. 2025) Всесвітньої митної організації, яка інституалізує підхід «довіреного трейдера», передбачає розвиток регіональних АЕО-програм і взаємне визнання, а також оновлює вимоги до даних та координації між митницями й іншими органами влади [5]. Саме SAFE визначає АЕО як центральний інструмент одночасного посилення безпеки ланцюгів постачання та спрощення процедур, що є базисом для подальших емпіричних досліджень ефектів АЕО на торгівлю. Емпірична картина глобального поширення програм свідчить про швидку, але нерівномірну дифузії: за даними WCO AEO Compendium у багатьох юрисдикціях програми вже функціонують, проте різняться їхня зрілість і охоплення бізнесу (кількість сертифікованих операторів, спектр наданих спрощень). Ці огляди також підкреслюють розрив між «класичними» АЕО та суміжними програмами комплаєнсу, що ускладнює порівнянність результатів між країнами [6; 7]. У площині міжнародного взаємного визнання (MRA) найбільш цитованими кейсами є угоди ЄС з Японією (2011), США (2012), Китаєм (2018) та розширення мережі

взаємодії з третіми країнами. Інституційні публікації ЄК фіксують ефекти у вигляді взаємних спрощень і пріоритетної обробки вантажів для сертифікованих компаній, що прямо впливає на вартість і час митного оформлення у двосторонніх потоках між асиметричними економіками. Додатково ЄС документує поступ угод і співпраці з окремими сусідами (напр., Молдова) [8].

Критичну оцінку реальної імплементації в ЄС надає Спеціальний звіт Європейської рахункової палати № 13/2023: програма АЕО загалом сприяє легальній торгівлі та безпеці, але має нерівномірне впровадження, неповне використання переваг (зокрема пріоритетної обробки) та прогалини в моніторингу ефективності. Це ставить завданням для подальших досліджень верифікацію причин «недореалізованих вигод» і дизайну KPI, релевантних для різних типів економік [4].

У науковому середовищі починаючи з 2019 р. зростає кількість робіт, що оцінюють вплив АЕО на результати зовнішньої торгівлі країн. Так для країн, що розвиваються, показовими є кейс-стаді та квазіексперименти: дослідження для Індонезії знаходить статистично значущий позитивний ефект упровадження АЕО на імпорتنі показники; для Зімбабве якісні дані вказують на низьку залученість бізнесу та інституційні бар'єри, що стримує потенційні вигоди. На макрорівні нові роботи демонструють, що сертифікація АЕО підвищує стабільність експорту (меншу волатильність) за рахунок зниження ризиків у ланцюгах постачання. Сукупно це підкріплює тезу, що АЕО можуть бути «множником» ефектів преференційної торгівлі, але сила ефекту залежить від інституційної спроможності [9–11]. Блок досліджень щодо використання преференцій підкреслює, що навіть за наявності тарифних поступок країни-бенефіціари часто недовикористовують режими через складність правил походження, транзакційні витрати та інформаційні бар'єри. Узагальнення ВТО та аналітика UNCTAD пропонують стандартизовані метрики (preference utilization rate) та бази даних із країно-товарною деталізацією, що дозволяє емпірично перевіряти, чи допомагає АЕО долати «розрив реалізації» преференцій [12; 13]. Для ЄС наводяться приклади зростання імпорту за GSP/DFQF, але з істотними відмінностями між країнами та секторами [14].

Регіональні огляди (напр., АПЕС) інтегрують АЕО у ширшу архітектуру полегшення торгівлі разом із «єдиним вікном» та впрова-

дженням Угоди СОТ про спрощення процедур торгівлі (TFA), фіксуючи, що кумулятивний ефект інструментів більший за суму окремих компонентів. Це релевантно для асиметричних економік, де одночасне покращення процесів і визнання статусу «довіреного трейдера» прискорює матеріалізацію вигод преференційних угод [15]. Що стосується досліджень асиметричних економік, то в науковій літературі асиметрії описують через ідею асиметричної взаємозалежності: сторона з меншою вразливістю у взаємозв'язках отримує переговорну перевагу й доступ до політичної ренти. Класичне формулювання О у Кіогейна та Ная, які показують, як «асиметрична інтердепенденція» перетворюється на джерело влади у торгівлі, фінансах і стандартизації. Це закладає аналітичну рамку для трактування нерівності вигод між «центром» і «периферією», в тому числі в умовах спрощення торгівлі (більш детально див. [16]). Слід зазначити, що наведені опрацювання створюють базу для даного дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, узагальнюючи науковий дискурс, можна відзначити: якщо перші дослідження зосереджувалися на нормативному описі концепції АЕО, то останні роботи аналізують кількісні ефекти для асиметричних економік. Водночас залишається недостатньо дослідженим питання їхньої ролі у зменшенні асиметрії у двосторонній торгівлі між розвиненими країнами та економіками.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є ідентифікація авторизованих економічних операторів (АЕО) як механізму розширення преференційної торгівлі між асиметричними економіками та виявлення умов, за яких АЕО підвищує фактичне використання преференцій і зменшує асиметрії вигод.

Виклад основного матеріалу дослідження. Преференційна торгівля та інститут авторизованих економічних операторів (АЕО) функціонують як комплементарні інструменти, що перетворюють формально надані тарифні пільги на фактичні вигоди для бізнесу в асиметричних економіках завдяки одночасному зниженню транзакційних витрат і підвищенню передбачуваності процедур. Слід зазначити, що події 11 вересня 2001 р. актуалізували проблематику безпеки міжнародних ланцюгів постачання, що привело до розробки Всесвітньою митною організацією Рамкових стандартів безпеки та спрощення світової торгівлі (SAFE Framework of Standards, 2005), які офі-

ційно закріпили поняття Authorised Economic Operator (AEO) як учасника зовнішньоекономічної діяльності, що отримує спеціальні спрощення на підставі попередньої верифікації його надійності та дотримання вимог безпеки [17]. Цей міжнародний стандарт, який набув чинності у 2005 році, був прийнятий як узгоджена відповідь світової митної спільноти на загрози безпеці ланцюгів поставок, а також для сприяння законному та безпечному веденню бізнесу. Він встановлює базові стандарти, які були протестовані і добре працюють в усьому світі та спрямований на запровадження безпечнішого режиму світової торгівлі, а також знаменує собою новий підхід до методів роботи та партнерства між митницею та бізнесом задля досягнення спільної мети, що ґрунтується на довірі.

Зазначимо, що становлення та розвиток інституту АЕО упродовж останніх десятиліть стали важливим елементом глобальної системи управління безпекою і прозорістю міжнародної торгівлі. На практиці програма АЕО матеріалізується у конкретних спрощеннях: легшому доступі до процедурних спрощень, меншій частоті документарних і фізичних перевірок, пріоритетному інформуванні та обробці у разі відбору на контроль, а також можливості погоджувати місце проведення контролю, що прямо скорочує час випуску й ризик втрати преференцій через процедурні затримки (детальніше [6]).

Коли такі компанії торгують у межах преференційних режимів, їхня «профіль низького ризику» взаємодіє з правилами походження та квотуванням, зменшуючи витрати підтвердження походження та підвищуючи стабільність поставок. Ефект істотно посилюється за наявності угод про взаємне визнання (Mutual Recognition Agreement/Arrangement, MRA), які «стикують» довіру й спрощення на обох кордонах і тим самим множать практичні вигоди для трейдерів у двосторонніх потоках. І саме через механізм MRA національні оператори отримують взаємні вигоди сертифікованим компаніям партнера (зниження частоти перевірок, пріоритетне оформлення, швидший випуск), спираючись на сумісність критеріїв, процедур валідації та обмін даними. Саме MRA є платформою для програм АЕО, яка надає 100 відсоткові переваги їхнім учасникам завдяки міжнародному визнанню з країнами-партнерами.

За даними CTPAT 2024 Impact Report програма АЕО на дату звіту мала 18 MRA і 2 Joint Work Plans, охоплювала понад

10 тис. партнерів і «приблизно 52% імпорту США за вартістю» [18]. Станом на липень 2025 р. СБР повідомляє про 19 MRA, що покривають 45 країн (одна угода – з ЄС-27), що підтверджує подальше розширення мережі взаємного визнання після звітного періоду [19]; взаємне визнання з ЄС було підписане у травні 2012 р. і повністю імplementоване у лютому 2013 р. [20]. Сукупно це сформувало одну з наймасштабніших у світі АЕО-екосистем із вимірюваними ефектами для швидкості та стійкості ланцюгів поставання. Отже у підсумку можна зазначити, що угоди MRA створюють платформу для програм АЕО, які надають додаткові переваги їхнім учасникам через міжнародне шляхом міжнародного визнання з країнами-партнерами. MRA – це офіційний документ між двома або більше митними адміністраціями, в якому викладено обставини та умови визнання та прийняття програм АЕО сторін, що їх підписали.

Також точкою перетину з преференціями є доказ походження. ЄС запровадив систему самосертифікації REX, яка дозволяє зареєстрованим експортерам самостійно оформляти «заяви про походження» для доступу до преференційних тарифів у рамках GSP та окремих УВТ; юридично статус АЕО для REX не є обов'язковим, однак наявні процедури комплаєнсу, простежуваності й внутрішнього контролю, притаманні АЕО, практично знижують імовірність помилок та відмов у підтвердженні походження (детальніше [21]). Додатково цифровізація на основі Угоди COT про спрощення процедур торгівлі (зокрема «єдине вікно» за статтею 10.4) зменшує адміністративні бар'єри й транзакційні витрати, а пріоритетний статус АЕО забезпечує більш швидкий і надійний доступ до таких сервісів, що важливо для своєчасного використання преференцій [22].

Емпірична перспектива підкріплює цю логіку: глобальні бази даних UNCTAD відстежують рівень фактичного використання преференцій (preference utilization), фіксуючи, що недовикористання часто зумовлене процедурними витратами та складністю правил походження; інституціоналізація «довіреного трейдера» через АЕО і MRA адресує саме ці вузькі місця, що робить синергію АЕО-інструментів і преференційних режимів ключовою для зменшення асиметрій вигод між партнерами різної інституційної спроможності [23].

Аналізуючи реалізацію АЕО в асиметричних економіках слід зазначити, він слугує

«провідником» між формальною лібералізацією торгівлі та реальними вигодами бізнесу, але його запровадження демонструє помітну асиметрію за масштабом охоплення, глибиною наданих спрощень і щільністю зовнішніх зв'язків через MRA (угоди про взаємне визнання). У ЄС програма є зрілою: на кінець 2024 р. діяло 18 437 чинних авторизацій (AEOC/AEOS/AEOF), причому АЕО були задіяні у ~74 % імпорту та ~83 % експорту ЄС (оцінка на основі даних за 2020 р.). Водночас аудит Європейської рахункової палати фіксує нерівномірність реалізації вигод між державами-членами (зокрема, пріоритетне оформлення отримують далеко не всі АЕО), що обмежує матеріалізацію потенціалу навіть у межах однакової правової рамки [4].

Контраст дає Китай, де до кінця весни 2024 р. налічувалося ~5 882–5 800+ АЕО-підприємств, на які припадало ~36–37 % зовнішньоторговельного обороту країни; митниця звітує про значні обсяги пріоритетних сервісів і нижчі частоти оглядів для таких компаній [24]. Водночас мережева інтеграція є дуже високою: підписано MRA з 28 економіками, що покривають 54 країни/регіони, – це суттєво підсилює ефект АЕО у двосторонніх потоках з партнерами, часто інституційно «слабшими» [25].

У Південно-Східній Азії, де багато економік є «асиметричними» відносно провідних торгових партнерів, регіональний MRA ASEAN почав працювати з серпня 2024 р. (спочатку Бруней, Малайзія, Сінгапур; далі підключилися Таїланд та Індонезія), що дає формат взаємного спрощення для сертифікованих компаній (наприклад, STP-Plus у Сінгапурі). Сама щільність покриття різниться: у Таїланді – 405 АЕО (вересень 2024) [26], у Сінгапурі статус STP-Plus (еквівалент АЕО) мають ~84 компанії [27]. Це показує, як регіональне взаємне визнання може поступово вирівнювати транзакційні бар'єри навіть за різного масштабу національних програм [28].

В Африці програми перебувають на фазі масштабування й демонструють внутрішньорегіональні контрасти. ЕАС розвиває регіональну схему RAEO паралельно з національними АЕО, а Кенія станом на червень 2024 р. повідомляла про 382 учасники – найбільше в Східноафриканському співтоваристві. У SACU паралельно формується регіональний формат взаємного визнання, проте загальна кількість авторизацій ще відчутно нижча, ніж у ЄС/Китаї, що вказує на тонкий

прошарок «довірених» операторів і поступову інституціоналізацію вигод [29].

Латинська Америка демонструє змішану картину: Бразилія нарощує програму ОЕА (за останні 24 міс. кількість різних сертифікованих компаній зросла з 559 до 683; сертифікацій за функціями – з 735 до 875), Перу має 431 сертифікованого оператора, а Колумбія – ~590 (за категоріями). Мексика офіційно повідомила у 2024 р. про 957 компаній ОЕА, що забезпечували 57 % національних зовнішньоторговельних операцій, – показовий приклад «масовості» програми у великій економіці, яка торгує з більш розвиненими партнерами. Разом це ілюструє, що за наявності порівняно скромної інституційної спроможності (порівняно з ЄС) країни можуть досягати значного проникнення АЕО й підвищувати віддачу від преференцій і MRA [30–32].

Нарешті, архітектура MRA сама по собі є джерелом асиметрії: ЄС має чинні MRA з вісьмома ключовими партнерами (Канада, Китай, Японія, Молдова, Норвегія, Швейцарія, США, Велика Британія) і поступово розширює мережу, тоді як у багатьох країн, що розвиваються, мережа визнань обмежена або перебуває у стадії узгодження. Відповідно, навіть за схожих внутрішніх правил сертифікації, зовнішні мережеві зв'язки визначають, наскільки вигоди АЕО «проникають» у двосторонню торгівлю з більш сильними економіками [33].

Отже реалізація АЕО в асиметричних економіках залежить від поєднання трьох чинників: масштабу охоплення бізнесу (кількість і структура АЕО), надавання реальних процедурних вигод (час випуску, частоти оглядів, передбачуваність), щільності мережі MRA з основними ринками збуту.

Там, де ці умови виконуються одночасно (Китай, ЄС; поступово – окремі країни Латинської Америки та Південно-Східної Азії), АЕО стає ефективним «множником» преференційної торгівлі; за їхньої відсутності програми залишаються вузькими за охопленням і дають фрагментарні результати.

Висновки. Інститут АЕО перетворює номінальні тарифні преференції на реалізовані вигоди лише за поєднання взаємодоповнювальних інституційних і операційних передумов по обидва боки кордону. Ключовим механізмом є зниження транзакційних витрат доведення походження та прогнозоване адміністрування ризиків, яке виникає тоді, коли зрілі програми АЕО з достатнім охопленням

учасників торгівлі поєднуються з дієвими угодами про взаємне визнання, що забезпечують симетричність преференційних процедур у двосторонніх потоках. Ефект АЕО додатково підсилюється глибинною інтеграцією з режимами доказу походження (самосертифікація, кумуляція, уніфіковані критерії), а також цифровізацією митних і суміжних сервісів («єдине вікно», електронні сертифікати, е-документообіг), завдяки чому статус «низького ризику» детермінує скорочення часу випуску без накладних процедурних бар'єрів. Необхідною умовою матеріалізації вигод є не декларативне, а фактичне надання передбачених спрощень (пріоритетність, рідші огляди, можливість узгодження місця контролю), підтверджене вимірюваними показниками – насамперед рівнем використання преференцій, середнім часом і вартістю оформлення, частотою коригувань походження та стабільністю термінів постачання. Інклюзивний

дизайн програм щодо МСП і секторно диференційовані вимоги у високоризикових галузях зменшують бар'єри входу та вирівнюють розподіл вигод. За наявності зазначених умов зв'язка «АЕО + МРА + спрощені правила походження + цифрові сервіси» забезпечує статистично значуще підвищення фактичного використання преференцій і звуження асиметрій вигод між партнерами; за їх відсутності АЕО виконує переважно сигнальну функцію, а вплив на показники реалізації преференцій залишається фрагментарним.

Для України, економіка якої є асиметричною до економіки ЄС, пріоритетом є оцінка того, як поєднання зрілості національної програми АЕО, цифрових сервісів «єдиного вікна» та поступового наближення до МРА з ЄС впливає на рівень використання преференцій та стабільність поставок українських МСП у пріоритетних секторах. В цьому напрямку будуть зосереджені подальші дослідження авторів

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Database on Generalized System of Trade Preferences Utilization. URL: <https://unctad.org/topic/trade-agreements/trade-preferences-utilization> (дата звернення: 24.09.2025)
2. Online AEO Compendium. URL: <https://aeo.wcoomd.org/> (дата звернення: 24.09.2025)
3. Update from the WCO on SAFE FoS 2021 and AEO programmes. URL: https://www.wcoesarpsg.org/wp-content/uploads/2021/03/hong-nguyen-update-from-the-wco-on-safe.aeo_.pdf (дата звернення: 24.09.2025)
4. Special report 13/2023: Authorised Economic Operators – Solid customs programme with untapped potential and uneven implementation. URL: <https://www.eca.europa.eu/en/publications?ref=SR-2023-13> (дата звернення: 24.09.2025)
5. SAFE Framework of Standards JUNE 2025. URL: https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/safe-framework-2025_en.pdf?la=en (дата звернення: 24.09.2025)
6. AEO Compendium. URL: <https://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/tools/aeo-compendium.aspx> (дата звернення: 24.09.2025)
7. AEO Index. URL: <https://www.wcoesarpsg.org/projects/aeo/> (дата звернення: 24.09.2025)
8. European Commission (2025) Third countries. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/international-affairs/third-countries_en (дата звернення: 24.09.2025)
9. Zheng, H., Han, J., & Liu, Y. Authorized economic operator certification and export stability: Evidence from China's firms. *Review of International Economics*, 2024, 32(3), 1174–1203. <https://doi.org/10.1111/roie.12720>
10. Mafurutu, R. The Effect of World Customs Organization's AEO Programme on Trade Facilitation in Zimbabwe. *Borders in Globalization Review*, 2024, 5(2), 60–67. <https://doi.org/10.18357/bigr52202421999>
11. Микитенко, Т., Мельник, О., & Сагайдак, І. Розвиток інституту авторизованого економічного оператора в Україні в контексті імплементації міжнародних стандартів. *Економіка та суспільство*, 2023, (58). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-21>
12. What effects do rules of origin have on the utilization of trade preferences? URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/roi_e/literature_review_on_preference_utilization_e.htm (дата звернення: 24.09.2025)
13. The Generalized System of Preferences How much does it matter for developing countries? URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2023d1_en.pdf (дата звернення: 24.09.2025)
14. Generalized System of Preferences. URL: <https://unctad.org/topic/trade-agreements/generalized-system-of-preferences> (дата звернення: 24.09.2025)
15. Trade Facilitation in APEC: Progress and Impact. URL: <https://prod-statistics.apec.org/publications/2019/01/trade-facilitation-in-apec--progress-and-impact> (дата звернення: 24.09.2025)

16. Robert O. Keohane, Joseph S. Nye (2012) Power and Interdependence Fourth Edition. Pearson Education, Inc., 319 p.
17. World Customs Organization. (2005). SAFE Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade. Brussels. URL: <https://www.wcoomd.org/en/about-us/legal-instruments/~media/18A4FCBBFBED41688CB72D9A510B4FA8.ashx> (дата звернення: 24.09.2025)
18. Customs Trade Partnership Against Terrorism (CTPAT) Trade Compliance URL: <https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/ctpat/trade-compliance> (дата звернення: 24.09.2025)
19. US Customs and Border Protection. (2025). CTPAT 2024 impact report. URL: https://www.cbp.gov/sites/default/files/2025-05/CTPAT%202024%20Impact%20Report_PBRB%20%28508%29.pdf (дата звернення: 24.09.2025)
20. Customs: EU and USA agree to recognise each other's "trusted traders" URL: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-449_en.htm (дата звернення: 24.09.2025)
21. REX – Registered Exporter system. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/online-services/online-services-and-databases-customs/rex-registered-exporter-system_en (дата звернення: 24.09.2025)
22. Measure 10.4 – Single window. URL: <https://www.tfadatabase.org/en/tfa-text/measure/29> (дата звернення: 24.09.2025)
23. Database on Generalized System of Trade Preferences Utilization. URL: <https://unctad.org/topic/trade-agreements/trade-preferences-utilization> (дата звернення: 24.09.2025)
24. Customs Guidelines for Authorized Economic Operators (AEO). URL: https://english.beijing.gov.cn/investinginbeijing/Start_Your_Business/focus_guide/thematic_guide/CustomsAEO/index.html (дата звернення: 24.09.2025)
25. China ranks first globally in number of AEO mutual recognition arrangements signed. URL: <https://en.people.cn/n3/2024/0523/c90000-20173268.html?utm> (дата звернення: 24.09.2025)
26. AEO standard section, customs standard procedures and valuation division. URL: https://en.customs.go.th/cont_strc_simple.php?ini_content=about_170307_04&ini_menu=menu_about&lang=en&left_menu=menu_about_170306_04&left_menu=menu_about_170306_04&top_menu=menu_about& (дата звернення: 24.09.2025)
27. Implementation of the association of southeast asian nations (ASEAN) authorised economic operator (AEO) mutual recognition arrangement (MRA). URL: https://www.customs.gov.sg/files/062024_Implementation_of_The_Association_of_Southeast_Asian_Nations__ASEAN__Authorised_Economic_Operator__AEO__Mutual_Recognition_Arrangement__MRA_.pdf (дата звернення: 24.09.2025)
28. ASEAN Member States sign arrangement to facilitate trade customs clearance URL: <https://asean.org/asean-member-states-sign-arrangement-to-facilitate-trade-customs-clearance> (дата звернення: 24.09.2025)
29. Annual report. URL: https://www.sacu.int/uploads/documents/Annual_Report_2022-130324-093007.pdf (дата звернення: 24.09.2025)
30. USUARIOS AUTORIZADOS OEA. URL: <https://www.dian.gov.co/aduanas/oea/inicio/Paginas/UsuariosAutorizados.aspx> (дата звернення: 24.09.2025)
31. Empresas Certificadas OEA. URL: <https://ww1.sunat.gob.pe/orientacionaduanera/oea/empresasCertificadas.html> (дата звернення: 24.09.2025)
32. Estatísticas do Programa OEA. URL: <https://www.gov.br/receitafederal/pt-br/assuntos/aduana-e-comercio-exterior/importacao-e-exportacao/oea/estatisticas-do-programa-oea> (дата звернення: 24.09.2025)
33. Mutual recognition of AEOs. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/authorised-economic-operator/mutual-recognition_en (дата звернення: 24.09.2025)

REFERENCES:

1. Database on Generalized System of Trade Preferences Utilization. Available at: <https://unctad.org/topic/trade-agreements/trade-preferences-utilization> (accessed September 24, 2025)
2. Online AEO Compendium. Available at: <https://aeo.wcoomd.org/> (accessed September 24, 2025)
3. Update from the WCO on SAFE FoS 2021 and AEO programmes. Available at: https://www.wcoesarpsg.org/wp-content/uploads/2021/03/hong-nguyen-update-from-the-wco-on-safe.aeo_.pdf (accessed September 24, 2025)
4. Special report 13/2023: Authorised Economic Operators – Solid customs programme with untapped potential and uneven implementation. Available at: <https://www.eca.europa.eu/en/publications?ref=SR-2023-13> (accessed September 24, 2025)

5. SAFE Framework of Standards JUNE 2025. Available at: https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/safe-framework-2025_en.pdf?la=en (accessed September 24, 2025)
6. AEO Compendium. Available at: <https://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/tools/aeo-compendium.aspx> (accessed September 24, 2025)
7. AEO Index. Available at: <https://www.wcoesarp.org/projects/aeo/> (accessed September 24, 2025)
8. European Commission (2025) Third countries. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/international-affairs/third-countries_en (accessed September 24, 2025)
9. Zheng, H., Han, J., & Liu, Y. (2024). Authorized economic operator certification and export stability: Evidence from China's firms. *Review of International Economics*, 32(3), 1174–1203. <https://doi.org/10.1111/roie.12720>
10. Mafurutu, R. (2024). The Effect of World Customs Organization's AEO Programme on Trade Facilitation in Zimbabwe. *Borders in Globalization Review*, 5(2), 60–67. <https://doi.org/10.18357/bigr52202421999>
11. Mykytenko, T., Mel'nyk, O., & Sahaydak, I. (2023). Rozvytok instytutu avtoryzovanoho ekonomichnoho operatora v Ukrayini v konteksti implementatsiyi mizhnarodnykh standartiv. [Development of the Institute of Authorized Economic Operator in Ukraine in the Context of the Implementation of International Standards] *Ekonomika ta suspil'stvo*, (58). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-21>
12. What effects do rules of origin have on the utilization of trade preferences? Available at: https://www.wto.org/english/tratop_e/roi_e/literature_review_on_preference_utilization_e.htm (accessed September 24, 2025)
13. The Generalized System of Preferences How much does it matter for developing countries? Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2023d1_en.pdf (accessed September 24, 2025)
14. Generalized System of Preferences. Available at: <https://unctad.org/topic/trade-agreements/generalized-system-of-preferences> (accessed September 24, 2025)
15. Trade Facilitation in APEC: Progress and Impact. Available at: <https://prod-statistics.apec.org/publications/2019/01/trade-facilitation-in-apec--progress-and-impact> (accessed September 24, 2025)
16. Robert O. Keohane, Joseph S. Nye (2012) *Power and Interdependence* Fourth Edition. Pearson Education, Inc., 319 p.
17. World Customs Organization. (2005). SAFE Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade. Brussels. Available at: <https://www.wcoomd.org/en/about-us/legal-instruments/-/media/18A4FCBBFBED41688CB72D9A510B4FA8.ashx> (accessed September 24, 2025)
18. Customs Trade Partnership Against Terrorism (CTPAT) Trade Compliance Available at: <https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/ctpat/trade-compliance> (accessed September 24, 2025)
19. US Customs and Border Protection. (2025). CTPAT 2024 impact report. Available at: https://www.cbp.gov/sites/default/files/2025-05/CTPAT%202024%20Impact%20Report_PBRB%20%28508%29.pdf (accessed September 24, 2025)
20. Customs: EU and USA agree to recognise each other's "trusted traders" Available at: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-449_en.htm (accessed September 24, 2025)
21. REX – Registered Exporter system. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/online-services/online-services-and-databases-customs/rex-registered-exporter-system_en (accessed September 24, 2025)
22. Measure 10.4 - Single window. Available at: <https://www.tfadatabase.org/en/tfa-text/measure/29> (accessed September 24, 2025)
23. Database on Generalized System of Trade Preferences Utilization. Available at: <https://unctad.org/topic/trade-agreements/trade-preferences-utilization> (accessed September 24, 2025)
24. Customs Guidelines for Authorized Economic Operators (AEO). Available at: https://english.beijing.gov.cn/investinginbeijing/Start_Your_Business/focus_guide/thematic_guide/CustomsAEO/index.html (accessed September 24, 2025)
25. China ranks first globally in number of AEO mutual recognition arrangements signed. Available at: <https://en.people.cn/n3/2024/0523/c90000-20173268.html?utm> (accessed September 24, 2025)
26. AEO standard section, customs standard procedures and valuation division. URL: https://en.customs.go.th/cont_strc_simple.php?ini_content=about_170307_04&ini_menu=menu_about&lang=en&left_menu=menu_about_170306_04&left_menu=menu_about_170306_04&top_menu=menu_about& (accessed September 24, 2025)
27. Implementation of the association of southeast Asian nations (ASEAN) authorised economic operator (AEO) mutual recognition arrangement (MRA). Available at: https://www.customs.gov.sg/files/062024_Implementation_

of_The_Association_of_Southeast_Asian_Nations__ASEAN__Authorised_Economic_Operator__AEO__Mutual_Recognition_Arrangement__MRA_.pdf (accessed September 24, 2025)

28. ASEAN Member States sign arrangement to facilitate trade customs clearance Available at: <https://asean.org/asean-member-states-sign-arrangement-to-facilitate-trade-customs-clearance> (accessed September 24, 2025)

29. Annual report. Available at: https://www.sacu.int/uploads/documents/Annual_Report_2022-130324-093007.pdf (accessed September 24, 2025)

30. USUARIOS AUTORIZADOS OEA. Available at: <https://www.dian.gov.co/aduanas/oea/inicio/Paginas/UsuariosAutorizados.aspx> (accessed September 24, 2025)

31. Empresas Certificadas OEA. Available at: <https://ww1.sunat.gob.pe/orientacionaduanera/oea/empresasCertificadas.html> (accessed September 24, 2025)

32. Estatísticas do Programa OEA. Available at: <https://www.gov.br/receitafederal/pt-br/assuntos/aduana-e-comercio-exterior/importacao-e-exportacao/oea/estatisticas-do-programa-oea> (accessed September 24, 2025)

33. Mutual recognition of AEOs. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/authorised-economic-operator/mutual-recognition_en (accessed September 24, 2025)